

BASINDA YER ALAN İNTİHAR YA DA İNTİHAR GİRİŞİMİ KONULU HABERLERDE ETİK SORUNLAR

S.A. Cengiz*

ÖZET

Amaç: Çalışmanın amacı, Türkiye basınında yer alan intihar ya da intihar girişimi haber metinlerini içerik çözümlemesi yoluyla inceleyerek haberlerin etik ilkelere uygun verilmediğini göstermektir. **Yöntem:** Türkiye basınının oluşturduğu araştırmanın evreninden araştırma için seçilen örneklem, 2005 yılında yayımlanan sayılarıyla *Radikal*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Sabah*, *Tercüman*, *Zaman* ve *Yeni Şafak* gazeteleridir. Türkiye basınında yer alan intihar (girişimi) haberleri söylem çözümlemesi yoluyla etik açıdan sorgulanmaktadır. **Bulgular:** Araştırma sonucunda Türkiye basınında yer alan intihar (girişimi) haberlerinde haberlerin dikkat çekici bir formatta yayımlandığı, ölen kişinin yakınlarını incitecek, acılarını artıracak tarzda detaylı haber yapıldığı, intihar yeri ve/veya yöntemine dair ayrıntıların verildiği, haber metinlerinde "intihar" kelimesinin yerli yersiz kullanıldığı, intihar eden ya da girişimde bulunanların kimlik bilgilerinin verilip fotoğraflarının basıldığı, intiharı yüceltici, övücü, özendirici ya da romantize edici

bir dilin kullanıldığı ve intihar konulu haber metinlerinin sonunda böyle durumlarda yardım istenebilecek kurumlarla ilgili (adres, telefon vs.) herhangi bir bilginin asla verilmediği belirlenmiştir. **Tartışma:** Türkiye basınında intihar (girişimi) konulu haberlerde medya çalışanlarının gerekli etik kurallara uymadığı açıkça görülmektedir. Bu tür haberlerde etik kurallara uyulması gereklidir; çünkü etik kurallara uymadan yazılan haberlerin Werther etkisi nedeniyle başka intiharlara sebep olduğu bilinmektedir.

Anahtar Sözcükler: intihar, Werther etkisi, medya, haber, etik

Ethical Failures in Suicide and Suicide Attempts News in Turkish Press

ABSTRACT

Objective: The textual and image content analysis seeks to prove that the Turkish national media do not report suicides in an accurate manner. **Methods:** For this research seven Turkish daily newspapers which are from different political perspectives (*Radikal*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Sabah*, *Tercüman*, *Zaman* and *Yeni*

* Yard. Doç. Dr., Başkent Üniversitesi, İletişim Fakültesi.

Şafak) are analyzed all through the year 2005 and also some samples from the Turkish local press are investigated. **Results:** In the news about suicide (attempts) in Turkish Press; the photo of the deceased is usually printed and the identity information is generally given and the details about method and/or place of a suicide which are unnecessary and may cause copy-suicide and/or make relatives/friends of the deceased feel more pain are written. The language which is used by the journalists also romanticises or glorifies suicide; and in the news about suicide the reader almost never reads the perspective of a specialist. And the articles about suicide (attempts) never make reference to counselling services with contact details. **Discussion:** Turkish national media do not report suicides according to ethical codes; and this is a very important problem, because one of the many reasons which make people commit suicide may be media reports on suicide cases which is called "Werther effect" that designates imitation (or copycat) suicides.

Key Words: Suicide, Werther effect, media, news, ethics

GİRİŞ

Özet¹

Jilet acıtır;

Nehirler ıslaktır;

Asit yakar;

Ve ilaçlardan kramp girer.

Silahlar yasal değil;

İlmikler çözüdür;

Gaz berbat kokar;

Yaşayabilirsın de pekâlâ.

Dorothy Parker

1. "Resume / Razors pain you;/ Rivers are damp;/ Acids stain you;/ And drugs cause cramp./ Guns aren't lawful;/ Nooses give;/ Gas smells awful;/ You might as well live." "Resume" ("Özet") başlıklı bu şiiri yazmış olan Dorothy Parker (1893-1967) birkaç kere intihar girişiminde bulunmuş, çok önemli Amerikalı bir yazar ve şairdir

İntihar², Arapça'daki "göğüs, göğüse vurma, boğazından asılma, deveyi boğazlama, gırtlaklı bıçakla kesme anlamlarına gelen 'nahr' kökünden" türetilerek Türkçe'ye geçmiş çok yüklü bir kelimedir (Eskin, 2003: 3). İntihar, insanlığın bilinmeyen derinliklerindeki zamanlarından beri olageldiği varsayılan, sorgulanan, üzerine çokça düşünülen bir olgu olması nedeniyle intihar üzerine bilimsel alanda da, sanatın çeşitli dallarında da çok fazla metin bulunmaktadır. Albert Camus'nün *Sisyphos Söyleni* adlı yapıtı "Gerçekten önemli olan tek felsefe sorunu vardır; intihar" diye başlamaktadır; çünkü yaşamın yaşanmaya değip değmediği konusunda bir yargıya varılması felsefenin temel sorusuna yanıt vermek anlamına gelmektedir (1983: 13). Felsefe tarihinde, David Hume'un 18. yüzyılda ölümünün ardından basılan "İntihar üzerine" ("On Suicide") başlıklı makale gibi bağımsız felsefe çalışmalarının yanı sıra Immanuel Kant'tan Arthur Schopenhauer'a kadar pek çok filozofun metinlerinde intihar olgusunun değişik açılardan ele alınarak sorgulandığını görmek olanaklıdır. Toplum bilimleri alanında ise bilinen ilk inceleme, Émile Durkheim'ın *İntihar: Toplumbilimsel İnceleme* (1992 [1897]) başlıklı çalışmasıdır. Günümüzde artık farklı disiplinlerde üretilen çok sayıdaki çalışma sayesinde konuya ilişkin geniş bir literatür bulunmaktadır.

Bu araştırmanın amacı aslında, intihar olgusunun niteliğini tartışmak değil; bu olgunun kitle iletişim araçlarında yer alma biçimlerinin toplum için etik bir sorun alanı oluşturduğunu örnekler üzerinden gösterebilmektir. Çalışmanın temel amacı, özellikle basında yer alan intihar/intihar girişimi konulu haberlerde okurun karşısına çıkan temel etik sorunları irdeleyip

2. Latince'de ise "insanın kendini öldürmesi" anlamına gelen 'sui' (ben) ile 'cedere' (öldürmek, kıymak) kelimelerinin birleşiminden oluşarak İngilizce'ye geçmiştir (Eskin 2003: 3).

sunarak konuyu tartışmaya açmak, intihar ya da intihar girişimi konulu haberlerin sunumu konusunda önerilerde bulunmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün araştırma sonuçlarına göre dünyada her yıl yaklaşık bir milyon kişi, eşdeyişle her yarım dakikada bir kişi intihar ederek ölmekte ve 10 ilâ 20 milyon kişi de intihar girişiminde bulunmaktadır (*Dünya Sağlık Örgütü Dünya Ruh Sağlığı Raporu* 2001). Çeşitli bilim dallarında farklı açılardan yapılan intihar ya da intihar girişimi konulu araştırmaların sonuçlarına göre yaygın medyada yer alan intihar/intihar girişimi konulu haberler toplum ruh sağlığına zarar vermektedir. İntihar/intihar girişimi haberlerinin sebep olabileceği sorunlar düşünülerek dünyada ve Türkiye'de hem hukuki yapılanma içinde hem de çeşitli basın kuruluşlarında bu tarz haberlere çeşitli sınırlandırmalar getirilmiştir. Örneğin, Türkiye Basın Konseyi Meslek İlkeleri'ne göre "çerçeveyi aşan ve okuyucu ve izleyiciyi etki altında bırakacak nitelikte ve genişlikte haberler" yapılmaması gerektiği karara bağlanmıştır (<http://www.basinkonseyi.org.tr/>, 27 Mayıs 2006). Ne var ki Türkiye'de söz konusu haberlerin sunumuyla ilgili olarak gereken hassasiyetin henüz yeterince oluşmadığı, bu yüzden de bu tarz içeriğe sahip haberlerde pek çok etik sorun da gözlemlenmektedir.

Medyada İntihar Haberleri ve 'Werther Etkisi'

Toplumda giderek artan intihar olayları üzerine kitle iletişim araçlarında etik kurallara uyulmadan yayımlanan intihar ya da intihar girişimi konulu haberlerin başta kopya intiharlar olmak üzere (Schmidtke ve ark. 2005: 33-36, Jamieson ve ark. 2003: 1643) pek çok toplumsal soruna yol açtığı bilinen bir gerçekliktir.

Bir intiharın veya intihar girişiminin medyada yer alan haberinin; zihni ölümle ilgili düşüncelerle dolu hassas kişileri daha fazla etkileyerek (intihar girişimine) hazırlıyor olabileceği aslında uzun süredir bilinmektedir (Schmidtke, Schaller ve Wasserman 2005: 33). Medya ile intihar olgusu arasındaki ilişkiye bilinen en eski

örnek Johann Wolfgang Goethe'nin *Genç Werther'in Acıları* (1996 [*Die Leiden des jungen Werthers* 1774]) kitabının yayımlanışından sonra romanın kahramanının intihar şeklini harfiyen uygulayarak kendini öldüren genç insanların sayısındaki dikkati çeken artışın ardından Avrupa'da pek çok yerde romanının yasaklanmış oluşudur. Romanda, Werther adındaki genç bir erkek, Lotte adındaki genç kıza yönelik karşılıksız aşk ve nihayetinde yaşadığı reddedilme yüzünden kendini vurarak yaşamına son vermektedir. Kitabın yayımlanmasının ardından Avrupa'da pek çok gencin Werther'in intiharını (Werther'in kıyafetinin benzerini giyerek kıyafet ve cebinde âşık olduğu kadına ait bir kurdele ile tüfekte kendini vurarak) taklit etmesi³ sonucunda ortaya çıkan seri intiharların ardından kendilerini çaresiz ve içinde buldukları durumu umutsuz gören hassas kişilerin, yaşamlarına son veren insanlarla çok güçlü bir biçimde özdeşim kurdukları anlaşılmıştır. Medyada yer alan intihar girişimi veya

3. Romanın kahramanı Werther, kendini öldürmeden önce yazdığı veda notunda şunları demektedir: "Bu giysilerime toprağa verilmek istiyorum, Lotte; çünkü sen onlara dokundun, kutsadın. Babandan da aynı şeyi diledim. Ruhum tabutunun üzerinde dolaşıyor. Ceplerim araştırılmasın. Seni ilk kez çocuklarla birlikte gördüğümde, göğsüne iliştirilmiş olan o soluk kırmızı kurdeleyi –ah, çocuklar hâlâ çevremde koşturuyor sanki, onları benim için binlerce kez öpmeni ve onlara bahtsız arkadaşlarının yazgısını anlatmanı istiyorum! –O kurdele benimle birlikte toprağa verilmeli. Onu doğum günümde armağan etmiştin bana! Nasıl da sevinmiştim buna! –Ah, yolumun sonunun böyle olacağını düşünmüyordum! Huzurlu ol, senden bunu diliyorum, huzurlu ol! Tabancalar dol –saat onikiyi vuruyor! Öyle olsun o halde! Lotte! Lotte, elveda! Elveda!" (Goethe 1996: 134). Gazete haberlerinde de bazen yer alan intihar notlarının (haber metnindeki diğer detaylarla birlikte) intihar düşünceleri olan kişileri daha fazla etkilediği ve kopya intiharlara sebep olduğu 18. yüzyıldan beri bilinmektedir.

intihar haberlerinin bu etkisine de "Werther etkisi" denmektedir⁴.

İletişim bilimleri alanında, Werther etkisini kanıtlayan yapılmış pek çok çalışma bulunmaktadır. Örneğin Viyana metrosundaki intihar olayları üzerine yapılmış bir araştırmada, 1984-87 yılları arasındaki metro intiharları Viyana'daki gazetecilerin gündemindeki konulardan biriydi. 1987 yılında medyanın intiharlar üzerindeki etkisi göz önüne alınarak bu konuda kampanya yapılmış ve bu tarz haberlere yer verilmemiş, 6 ayın sonunda da Viyana metrosundaki intiharların ve intihar girişimlerinin %80 azaldığı görülmüştür (Sonneck, Etzersdorfer ve Nagel-Kuess 1994: 453-457). D. Zahl ve K. Hawton'ın intihar girişiminde bulunmuş 12 genç hasta ile yaptığı bir pilot çalışmada hastalar intihar ile ilgili olarak öğrendikleri ilk materyalle çeşitli medya kanallarında (gazete, televizyon, İnternet vb.) karşılaştıklarını, kendilerine hangi yollarla zarar verebileceklerini çeşitli web sitelerinden öğrendiklerini söyleyerek intihara eğilimli kişilerin medyadaki olumsuz temsil biçimlerinden hangi boyutlarda nasıl etkilendiklerini serimlemektedirler (2004: 189-198)⁵.

4. İntihar edimi konusunda doğru olmayan pek çok önyargı bulunmaktadır. Örneğin intihar hakkında konuşan insanların intiharı denemeyeceğine, intihar girişiminde bulunanların gerçekten ölmeyi istediğine ve kurtarılsalar bile ölene kadar girişimlerini tekrarlayacaklarına inanılmaktadır (Dünya Sağlık Örgütü'nün "İntiharı Önleme" [2000] raporundan akt. Çoban 2004: 10). Bu yanlış önyargılardan biri de intiharı düşünen kişilerin bu edimi deneme fikrini çevrelerinden (örneğin medyadan) almayıp zaten kendi kararları doğrultusunda hareket ettikleridir. Bütün bu yaygın ama yanlış inançlar nedeniyle de medyanın kopya intiharlara sebep olabildiği fikri hâlâ genel kabul görmemektedir.
5. Medyada intihar haberlerinin sunum biçimleri ile haberlerin ardından gerçekleşen intiharların artan sayısı arasındaki doğrusal ilişki üzerine genel bir literatür değerlendirmesi için bkz.: Jamieson ve ark., 2003.

Türkiye'de bilinen ilk kopya intiharların, yazar ve çevirmen Beşir Fuat'ın ölümünden sonra gerçekleştiği düşünülmektedir. Beşir Fuat, 5 Şubat 1887'de damarlarını keserek kendini öldürürken, "Ameliyatımı icra ettim, hiçbir ağrı duymadım. Kan aktıkça biraz sızlıyor. Kanım akarken baldızım aşağıya indi. 'Yazı yazıyorum, kapıyı kapadım', diyerek geri savdım. Bereket versin içeri girmedi. Bundan daha tatlı bir ölüm tasavvur edemiyorum. Kan aksın diye kolumu hiddetle kaldırdım. Baygınlık gelmeye başladı" şeklinde bir veda notu da bırakmıştır. Ahmet Mithat Efendi, Beşir Fuat'ın intihar haberini veda mektubuyla beraber gazetesinde yayımlamıştır (Altun ve Sarioğlu 2006: 371-372). Bu intihar dönemin Mizan, Tercüman-ı Hakikat, Tarık, Mürüvvet, Ceridetü'l-Hakayık, Saadet gibi gazetelerinde haber olmuş ve uzunca bir süre tartışmaların konusu olmuş; ardından İstanbul'da intihar vakalarında artış görülmüştür (Okay 2008: 83). O dönemde intihar eden kişilerden biri Beşir Fuat'ın arkadaşı Doktor Kaymakam Ömer Bey de Beşir Fuat gibi damarlarını keserek kendisini öldürmeyi denemiş; fakat doktorlar zamanında yetiştirdiği için kurtarılmıştır. Bu "intihar zinciri ve intihar hakkında doğru/yanlış çeşitli yazılar ve yorumlar yayımlamaya devam ederken 11 Mart 1887 tarihli gazetelerde ilân edilen bir tebliğ, bu gibi haber, münakaşa ve mübaheseleri yasaklar" (Okay 2008: 90- 91).

Kitle İletişim Araçlarında İntihar/İntihar Girişimi Haberlerinde Etik Sorunlar

İntihar/intihar girişimi haberlerinin sebep olabileceği sorunlar düşünülerek dünyada ve Türkiye'de hem hukuki yapılanma içinde hem de çeşitli basın kuruluşlarında bu tarz haberlere çeşitli sınırlandırmalar getirilmiştir. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde Amerikan İntihar Önleme Vakfı [*American Foundation for Suicide Prevention*] ya da Amerikan İntihar Bilimi Derneği [*American Association of Suicidology*] gibi pek çok kuruluşun medyada intihar haberlerinin nasıl yer alması gerektiğine

ilişkin kabul edilmiş ilkeleri vardır⁶. Avustralya Basın Konseyi [Australian Press Council] gibi dünyadaki pek çok basın kuruluşunun intihar (girişimi) haberlerinde hangi etik kurallara uyulması gerektiğine dair kuralları bulunmaktadır⁷.

Türkiye’de ise hukuki sınırlanmadırma *Türk Ceza Kanunu*’nda bulabiliyoruz. *Türk Ceza Kanunu*’nda Madde 84’e göre bir kişiyi herhangi bir biçimde intihara sevk etmek suçtur; bu suç işleyenlerin "kasten öldürme suçu"ndan sorumlu tutulacakları ifade edilmektedir⁸:

"(1) Başkasını intihara azmettiren, teşvik eden, başkasının intihar kararını kuvvetlendiren ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım eden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İntiharın gerçekleşmesi durumunda, kişi dört yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Başkalarını intihara alenen teşvik eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu fiilin basın ve yayın yolu ile işlenmesi hâlinde, kişi dört yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(4) İşlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişileri intihara sevk edenlerle cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenler, kasten öldürme suçundan sorumlu tutulurlar⁹"

Basın Kanunu’nda ise Madde 20’ye göre ise intihar olayları üzerine haber verme sınırlarını aşan ve okuyucuyu bu fiile özendirebilecek nitelikte yazı ve resim yayımlamak suçtur¹⁰:

"Cinsel saldırı, cinayet ve intihar olayları hakkında, haber vermenin sınırlarını aşan ve okuyucuyu bu tür fiillere özendirebilecek nitelikte olan yazı ve resim yayımlayanlar bir milyar liradan yirmi milyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza bölgesel süreli yayınlarda iki milyar liradan, yaygın süreli yayınlarda on milyar liradan az olamaz¹¹."

-
10. Türkiye’de kopya intiharların etkisinin bilgisine sahip olunması nedeniyle intihar haberlerinin verilmesinin tümüyle yasaklandığı bir dönem de yaşanmıştır. Fahreddin Kerim Gökay’ın (emraz-ı akliye uzmanı profesör, İstanbul valisi ve İstanbul milletvekili, 1900-1988) künyesi belirsiz bir yazısında 1931 yılında intihar haberlerinin yasaklanması şöyle anlatılmaktadır: İntiharların nedenleri arasında "bu taklit ve telkinin önüne geçmek ve intihar vukuatına tahsis edilen sahifelerin zayıf iradeler ve sinirliler üzerinde yapacağı tesiri düşünülerek Türkiye Akıl Hıfzısıhhası Cemiyeti müteaddit rapor ve konferanslarla muhiti işrad etti. Fazileti ve bilhassa ulusal seciyeyi bu gibi marazi tezahürlerden korumak ve cemiyeti tehdit eden toksikomani ve diğer fezahtleri ortadan kaldırmayı milli prensip ve şiar olarak kabul eden Türkiye Cumhuriyeti 1931 senesinde yaptığı Matbuat Kanunu ile intihar hadiselerinin neşrinin yasak etti." İntihar haberlerinin 1931 yılında yasaklanmasıyla ilgili kanun maddesine göre intihar olayının gerçekleştiği bölgenin "en büyük zabıta memurundan" izin alınmaksızın haberin yayımlanması yasaklanmıştır: "İntihar vak’alarının mahallinin en büyük zabıta memurundan mezuniyet almaksızın neşretmek memnurdur. Mezuniyet alınarak neşri halinde dahi intihar edenlerin ve intihara teşebbüs eyleyenlerin resimleri basılmaz. Bu madde hükmüne muhalif hareket edenler bir haftadan bir seneye kadar hapis ve 25 liradan 200 liraya kadar para cezasına mahkûm olurlar" (İskit 1939: 739-740).
11. <http://www.byegm.gov.tr/BASINMEVZUATI/kanunlar.htm>, 09.09.2006.

6. <http://www.afsp.org/education/recommendations/index.html>, 29.08. 2006.

7. Bkz.: <http://www.mindframe-media.info/read/index.php>, 09.09.2006.

8. "İntihara ikna ve yardım suçu"yla ilgili olarak detaylı bilgi için Mehmet Emin Artuk’un "Medyada Şiddet ve Özellikle İntihar Haberlerinin Sunumunun Toplum Üzerindeki Etkileri ve Bunun Önlenmesi" başlıklı makalesine (2002: 98-110) bakılabilir.

9. <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>, 09.09.2006

Basın Kanunu'nun çerçevesine sadık kalınarak hazırlanan Türkiye Basın Konseyi Meslek İlkelerine göre "İntihar olayları: İntihar olayları hakkında haber çerçevesini aşan ve okuyucu veya izleyiciyi etki altında bırakacak nitelikte ve genişlikte yayın yapılmamalıdır. Olayı gösteren fotoğraf, resim veya film yayınlanmamalıdır¹²." *Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi Gazetecinin Doğru Davranış Kuralları'na* göre de aynı ilkeler geçerlidir¹³.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), kitle iletişim araçlarında yer alan intihar girişimi veya intihar haberlerinin artık kanıtlanmış olan "Werther etkisi" nedeniyle, medya çalışanlarının intiharı nasıl haberleştiği gerektiğini salık veren detaylı ilkeler geliştirmiştir. Dünya Sağlık Örgütü'nün geliştirdiği (aslında Türkiye dışında pek çok ülkede de çoktandır var olan) kitle iletişim araçlarında intihar ya da intihar girişimi konulu haberlerde uyulması gereken başlıca etik kurallar şu şekilde listelenmiştir (*akt. Aygün Cengiz 2006*):

1. İntihar olaylarının, intihara eğilimli kişileri olumsuz etkilediği bilinmektedir; bu nedenle bu tür olayların haber yapılmasından mümkün olduğunca kaçınılmalıdır. Söz konusu olaylar haber yapıldığında ise medya organlarında dikkat çekici bir formatta ve yerde/biçimde yayımlanmamasına, düz haber olarak sunulmasına özellikle dikkat edilmelidir.

2. Ölen kişinin yakınlarını incitecek, acılarını artıracak tarzda haber yapılmamalıdır.

3. İntihar haberlerinde intihar yeri ve/veya yöntemine dair ayrıntıların verilmesi taklit (imitasyon/kopya) intiharların artışına sebep olduğu için bu konudaki haberlerde özellikle detaylar üzerinde durulmamasına özen gösterilmelidir.

12. http://www.iletisimfakulteleri.gen.tr/cgi-bin/mevzuat/Basin_Konseyi_Meslek_ilkeleri.doc, 09.09.2006.

13. <http://www.medya-turk.net/mevzuat-ilkeler.htm>, 09.09.2006.

4. Haber metinlerinde, "intihar" kelimesi yerli yersiz kullanılmamalı; haber başlığında "intihar" sözcüğü olmamalı ve haber içinde de "intihar etti" yerine "intihar ederek öldü" biçiminde ifadeler kullanılmalıdır.

5. İntihar konulu haberlerde intihar ederek ölen ya da intihar girişiminde bulunan kişilerin gerek yakınlarının daha fazla üzülmemesi gerekse intihar eğilimi içinde olan kişiler için haberin özendirici olmaması amacıyla kimlik bilgileri verilmemeli ve fotoğraf /görüntü yayımlanmamalıdır.

6. İntihar konulu (dolaylı ya da dolaysız) haberlerde intiharı yüceltici, övücü, özendirici ya da romantize edici bir dilin kullanılmamasına dikkat edilmelidir.

7. İntihar üzerine yapılan araştırma sonuçlarına göre intihar genellikle psikiyatrik rahatsızlık ya da ruhsal sorunların sonucunda ortaya çıkmaktadır. İntihar konulu haberlerde "Bir sorunu yoktu" tarzında ifadelerle intiharı anlaşılabilir açıklanamaz gösterilmesi ve gizemleştirilmesi ise toplumun zihinsel haritasında intiharı psikiyatrik rahatsızlık ya da ruhsal sorunlarla bağlantısının kopmasına sebep olduğu için haber metinlerinin bu şekilde yapılandırılmasından özenle kaçınılmalıdır.

8. İntihar konulu haber metinlerinin sonunda böyle durumlarda yardım istenebilecek kurumlarla ilgili (adres, telefon vs.) bilgi verilmelidir.

9. Yine haber metinleri içinde bu sonu öneleyebilecek yorum ve yönlendirmelere yer verilmelidir.

Türkiye medyasında yer alan intihar (girişimi) haberlerine bakıldığında öncelikle dikkati çeken nokta bu tür haberlerin sayısındaki fazlalıktır¹⁴. Örneğin 2002 yılının sadece Ocak

14. İntihar (girişimi) haberlerinin çokluğunu en açık biçimde gösteren somut örneklerden biri *Hürriyet Gazetes'i*nin 21 Kasım 2006 tarihli sayısının 6.

ayında ulusal basından 14 gazetede toplam 840 intihar (girişimi) haberi bulunmaktadır (Çoban 2004: 26). Yukarıda sözü edilen etik sorunların dışında ve her şeyden önce intihar (girişimi) haberlerinin sayısal olarak dikkat çekici nicelikte basında yer alması bir sorundur. Kamuoyu tarafından bilinen kişilerin intihar etmesi (ya da intihar girişiminde bulunmasının) haber değeri taşıması anlaşılabilir bir durumdur; ancak sıradan kişilerin intiharının ya da intihar girişiminin haber yapılması dünyada artık gerek ruh sağlığı gerekse medya çalışanları tarafından topluma yararlı bulunmamaktadır; dahası kopya intihar olgusunun gerçekliği nedeniyle de onaylanmamaktadır.

İntihar (girişimi) olaylarının haberlerindeki etik ihlallerin dışında bu haberler nedeniyle kamuoyu intiharlarla ilgili olarak istatistiklere yansıyan gerçeklikten farklı bir gerçekliğin inşasıyla da karşılaşmaktadır. Örneğin, İsrail'de 1972-1988 yılları arasında 4164 intihar vakasından İsrail ulusal basınına yansıyan 1885 intihar vakasındaki sayısal veriler karşılaştırıldığında intihar edenlerin %22.4'ü 65 yaş üstü olduğu halde basında bu oran %8 olduğu için kamuoyu 65 yaş üstündeki yoğun intihar oranını görmemektedir; ya da İsrail'deki intihar kurbanlarının sadece %7.7'si Arap olduğu halde basında Arapların intiharı %24.4 oranında yer aldığı için toplumsal gerçeklik bambaşka inşa edilmektedir. (Fishman ve Weimann 1997: 210)

sayfasıdır. Sayfada Pakize Suda'nın köşe yazısı ve bir reklam metni dışında 4 haber bulunmaktadır. Sayfada yer alan haberlerin tümü intihar eden (girişiminde bulunan) kişilerle ilgilidir. "Boğaz'a atladı, ağaca takıldı", "Profesör neşterle hayatına son verdi", "Emekli albay, oğlunu bıçaklayıp intihar etti" ve "Liseli Ebru'nun 'cep' intiharı" başlıklarıyla verilen bu haberlerde de intihar edenlerin fotoğrafları bulunmakta ve kimlik bilgileri açıkça verilmektedir. Haberlerde kullanılan dil ise bu olayları tamamen gizemselleştirerek okur için intiharı anlaşılabilir, dolayısıyla bu durumda olanlara yardım edilemez sonucunun çıktığı gizemli, büyümlü, romantik bir dünya yaratmaktadır.

İntihar (girişimi) haberlerinin medyada çokça yer alışı, bu haberlerin sadece temsil sayısının bile gerçekliğin farklı bir inşasına sebep olmasının dışında Türkiye'de medya çalışanlarının meslek ilkelerine göre açıkça ifade edilen fotoğraf, resim veya film yayımlanması kuralına rağmen neredeyse hiçbir etik kurala uyulmuyor oluşu ciddi bir problemdir.

Araştırmanın Konusu ve Yöntemi

Medya etiği, en liberal bakış açısıyla bile, "medyanın tüm kesimlere olmasa da bir çoğuna daha iyi hizmet sunmasını sağlamak üzere, tercihen medya kullanıcılarıyla işbirliği içerisinde meslek üyeleri tarafından belirlenmiş bir dizi ilke ve kuralları" içermek olarak tanımlanmaktadır (Bertrand 2004). Ancak çeşitli medya örgütlerince geliştirilen en genel kapsamlı etik kurallara bile uyulmadan üretilen bu haberler, intihar eğilimi olan kişileri etkilemekte ve bu kişiler söz konusu haberlerin de etkisiyle intiharı bir çözüm yolu olarak görmekteydiler ve bu olaylar sadece intihar eden ya da girişimde bulunan değil, o kişinin yakınlarıyla birlikte pek çok kişiyi etkileyerek toplumsal yapıda olumsuz, derin izler bırakmaktadır. Bu nedenle intihar/intihar girişimi haberlerinin sebep olabileceği sorunlar düşünülerek dünyada ve Türkiye'de hem hukuki yapılanma içinde hem de çeşitli basın kuruluşlarında bu tarz haberlere çeşitli sınırlandırmalar getirilmiştir. Ancak Türkiye'de basında söz konusu etik kurallara uyulması konusunda yeterli derecede bir duyarlılığın gelişmemiş olduğu gözlemlenmektedir. Bu çalışmanın hedefi, okurun, medya çalışanlarının ve medya sahiplerinin medya okur yazarlığı pratiklerini geliştirerek bu alandaki duyarlılığın geliştirilmesidir.

Bu çalışmada kullanılan temel araştırma yöntemi van Dijk'ın haber metinlerini çözümlemek için geliştirmiş olduğu söylem çözümlemesidir. Van Dijk, haber metinlerini yapısal bakımdan ele alarak irdelemiştir. Bu yaklaşımda metinlerde hem cümleler arasındaki anlamsal ilişkiler üzerinde hem de aynı bağlamda kullanılan fotoğraflar ile bu fotoğrafların altında

demirlenen anlamlar üzerinde durularak haber metinleri içinde örtülü bir biçimde bulunan ideolojilerin de söylemde nasıl ifade edildiği ve bu ifadelerin yeniden üretildiği gösterilmektedir. (Dursun 2004: 371-385; van Dijk, 1988: 1-30).

Araştırmanın evrenini, Türkiye basını oluşturmaktadır. Türkiye’de ulusal düzeyde dağıtımı yapılan 30’dan fazla ve yerel olarak ise 700’den fazla gazete bulunmaktadır (söz konusu gazetelerin bir listesi için bkz.: Ekinci, 2002). Araştırma için seçilen örneklem, 2005 yılında yayımlanan sayılarıyla *Radikal*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Sabah*, *Tercüman*, *Zaman* ve *Yeni Şafak* gazeteleridir. Ancak çalışmada bu örneklem üzerinden basında intihar ya da intihar girişimi temalı haberlerde karşımıza çıkan etik sorunlar için yerel basından da örnekler gösterilecektir.

Bu araştırma için örneklem olarak ele alınan *Radikal*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Sabah*, *Tercüman*, *Zaman* ve *Yeni Şafak* gazetelerinin iletişim ağı üzerinden arşivlerine girilerek 2005 yılında yayımlanan sayılarında tarama yapılmış ve araştırma konusuyla ilgili haberler derlenerek değerlendirilmiştir. Çalışma için yapılan taramada kullanılan temel anahtar sözcükler "intihar", "intihar etti", "kendini öldürdü", "kendini astı", "kendini vurdu", "canına kıydı", "hayatına son verdi", "yaşamına son verdi" ve "canlı bomba"dır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Radikal, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Sabah*, *Tercüman*, *Zaman* ve *Yeni Şafak* gazetelerinde 2005 yılında yayımlanan intihar ve/veya intihar girişimi konulu haberler taranması sonucunda elde edilen haberlerin gazetelere göre sayısal dağılımı şöyledir:

Tablo 1’deki dağılım incelendiğinde çok fazla sayıda intihar ya da intihar girişimi olayının haber yapıldığı görülmektedir; oysa dünyada pek çok ülkenin basınında bilinçli bir seçimle gerçekten az sayıda intihar ya da intihar girişimi olayının haber yapıldığı görülmektedir. Yapılan

araştırmalar sonucunda intihar ya da intihar girişimi konulu haberlerin özellikle intihar riski taşıyan kişiler için taklit intiharlara sebep olabileceği görülmüş olduğu için artık bu tarz haberlere özendirici olmaması amacıyla genel olarak haber metinlerinde yer verilmemektedir (Cohen-Almagor 2002: 145-169, Stack 2005: 121-133, Sudak ve Sudak 2005: 495-499).

Tablo 1: 2005 yılında yayımlanan *Radikal*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Sabah*, *Tercüman*, *Zaman* ve *Yeni Şafak* gazetelerinde intihar ya da intihar girişimi konulu haberlerin sayısal dağılımı.

Gazetenin Adı	İntihar ya da intihar girişimi konulu toplam haber sayısı
<i>Radikal</i>	26
<i>Cumhuriyet</i>	29
<i>Milliyet</i>	25
<i>Sabah</i>	72
<i>Tercüman</i>	23
<i>Zaman</i>	34
<i>Yeni Şafak</i>	5
Toplam	214

Haberlerin Dikkat Çekici Formatta ve Detaylı Olarak Verilmesi

Radikal, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Sabah*, *Tercüman*, *Zaman* ve *Yeni Şafak* gazetelerinde 2005 yılında yayımlanan intihar ve/veya intihar girişimi konulu toplam 214 haberin 174’ünde, başka bir deyişle %85’inde intihar ve/veya intihar girişimi olayının yöntemiyle ilgili olarak ayrıntılı bilgi verilmektedir (bkz. Tablo 2).

Yine toplam 214 haberin 205’inde, başka bir deyişle bu haberlerin % 96’sında intihar ve/veya intihar girişimi olayının gerçekleştiği yerle ilgili olarak da ayrıntılı bilgi verilmektedir.

Tablo 2. 2005 yılında yayımlanan *Radikal*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Sabah*, *Tercüman*, *Zaman* ve *Yeni Şafak* gazetelerinde intihar ya da intihar girişimi olayının yöntemiyle ve olayın geçtiği yerde ilgili ayrıntılı bilgi veren haberlerin sayısal dağılımı.

Gazetenin Adı	Toplam haber sayısı	İntihar ve/veya girişimde kullanılan yöntemle dair ayrıntılı bilgi verilen haber sayısı	İntihar ve/veya girişimde olayın geçtiği yerin bilgisinin verildiği haber sayısı
<i>Radikal</i>	26	14	24
<i>Cumhuriyet</i>	29	25	29
<i>Milliyet</i>	25	18	25
<i>Sabah</i>	72	59	68
<i>Tercüman</i>	23	23	23
<i>Zaman</i>	34	30	32
<i>Yeni Şafak</i>	5	5	4
Toplam	214	174	205

Örnek 1:

Cinnet getiren...¹⁵, eşi ve iki çocuğunu öldürdükten sonra intihar girişiminde bulundu. ... Caddesi'nde faaliyet gösteren ... adlı atölyenin sahibi olan ..., 18 yıllık eşi ..., 17 yaşındaki kızı ... ve 13 yaşındaki oğlu ...'ı kendisine ait ruhsatlı tabancayla vurarak öldürdü. Daha sonra bir not yazıp bırakan ..., başına da bir el ateş etti. Silah sesleri üzerine olay yerine gelen yakınları tarafından ağır yaralı olarak bulunan¹⁶..., Bakırköy Dr. Sadık Onuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne kaldırıldı. Kilerci, burada yapılan ilk tedavisinin ardından

15. Basında yer alan intihar ya da intihar girişimi haber örneklerinin çoğunda kimlik bilgilerinin verilmemesi gerektiğine ilişkin etik kurala uyulmadığı görülmektedir; bu çalışmada yer alan ve söz konusu etik kurala uyulmadan yazılmış olan haber metinlerindeki kimlik bilgileri yazar tarafından kaldırılarak üç nokta ile gösterilmiştir.

16. Örnek haber metinlerinde kalın harflerle (*bold*) gösterilen yerler araştırmacı tarafından işaretlenmiştir.

Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Yoğun Bakım Servisi'ne nakledildi. ...'nin, polis tarafından bulunan notunda, "Olayı ben yaptım. Ben suçluyum. Otopsiye göndermeyin. Önce eşimi, sonra oğlumu, ondan sonra da kızımı öldürdüm. Suçlu benim" diye yazdığı belirtildi. (*Radikal Gazetesi*, 28.02.2005)

Örnek 2:

Eşinin ölümü intihara sürükledi

Erzurum'da yalnız başına yaşayan ... (34),evinde kendini asarak intihar etti. Edinilen bilgiye göre; ... Mahallesi ... Sokak'ta yaşayan ..., **eşinin ölümünden sonra bunalıma girdi. ..., evinin salonunda kendini ipe asarak intihar etti.** Komşuları tarafından bulunan ...'in cenazesi otopsi yapılmak üzere, Numune Hastanesi'ne morguna kaldırıldı. (*Zaman Gazetesi*, 28.02.2005)

Örnek 3:

Şizofreni hastası 91'lik dede, kendini vurdu

Çankırı'nın Ilgaz ilçesi ... köyünde şizofreni hastası bir kişi girmiş olduğu bunalımdan dolayı av tüfeği ile kendini vurdu. ... köyünde yaşayan ... (91) isimli şahıs girdiği psikolojik bunalımdan dolayı **oturduğu evin ikinci katında ruhsatsız av tüfeği ile karın boşluğuna ateş ederek intihar etti.** Olay yerinde hayatını kaybeden ...'nin cesedi, otopsi için Ankara Adli Tıp Kurumu'na kaldırıldı. (*Zaman Gazetesi*,09.03.2005)

Örnek 4 (yerel basından):

Eşi ayrılmak isteyince intihar etmek istedi

Eşinin kendinden ayrılmak istemesi üzerine bunalıma giren bir vatandaş, girdiği bunalım sonucu ilaç içerek hayatına son vermek istedi. A.D.'nin emniyette verdiği ifadede, bir süre önce ailevi nedenlerden dolayı ayrı yaşamaya başladığı ve boşanmak için mahkemeye başvurduğu eşi N.D.'nin, dairesine ütü almak için gittiğinde evde yoğun duman gördüğünü, eşini ise baygın olarak bulduğunu söyledi. Bunun üzerine hemen 112 Acil Servis ekibine haber

verdiğini belirten A.D.'ye gerekli müdahale yapılırken, N.D.'nin durumunun ciddiyetini koruması üzerine Ankara'ya sevk edildiği belirtildi (*Bolunun Sesi*, 11.28. 2005).

İntihar Eden veya İntihar Girişiminde Bulunan Kişilerin Yakınlarını İncitecek Tarzda Haberlerin Yapılması

Bu haberlerde özellikle kimlik bilgilerinin verilmesi habere konu olan kişilerin yakınlarını incitmekte; toplum içinde belki de ayrımcılığa uğramalarına da sebep olabilmektedir.

Bu tür haberlerde fotoğraf kullanımı ne yazık ki çok yaygındır. New York, North Carolina ve Pennsylvania'da yayımlanan günlük gazetelerde yer alan intihar haberlerinde kullanılan fotoğraflar ve grafik çizimler üzerine bir inceleme yapan Robert C. Kochersberger, gazetelerin (etik kaygılarına rağmen) bu tür olayların haber değeri nedeniyle fotoğraf ya da grafik çizimlerden vaz geçemediklerini bulmuştur (1988). Ancak, Stuart Hall'un haberlerde fotoğraf kullanımı üzerine yazdığı bir makalesinde de belirttiği gibi fotoğraflar "kullanıldığında, metne yeni anlam boyutları katarlar" (2005: 245). Dolayısıyla haber fotoğrafları okurun gözünde gerçekliğin inşasını kolaylaştırdığı için özellikle fotoğraflı haberlerin kopya intihar vakalarının ortaya çıkışını kolaylaştırdığına inanılmaktadır. Bu nedenle de bu tür haberlerde fotoğraf kullanımı etik açıdan doğru bulunmamaktadır.

Araştırma için derlenen haberler bu açıdan incelendiğinde 2005 yılında sözü geçen günlük gazetelerde yayımlanan toplam 214 haberin 135'inde (%63) olaya konu olan kişilerin kimlik bilgileri açıkça yer almaktadır; benzer biçimde 214 haberin 67'sinde (%31) fotoğraf da bulunmaktadır (bkz. Tablo 3).

Örnek 5:

Ah çocuk bunu neden yaptın!

İlköğretim 5. sınıf öğrencisi 11 yaşındaki ...'in kendini erik ağacına asarak yaşamına son

Tablo 3. 2005 yılında yayımlanan *Radikal*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Sabah*, *Tercüman*, *Zaman* ve *Yeni Şafak* gazetelerinde intihar ya da intihar girişimine konu olan kişilerin kimlik bilgisinin verildiği ve fotoğrafların yer aldığı haberlerin sayısal dağılımı.

Gazetenin Adı	Toplam haber sayısı	Kimlik bilgisi verilen haber sayısı	Fotoğraflı haber sayısı
<i>Radikal</i>	26	13	7
<i>Cumhuriyet</i>	29	18	-
<i>Milliyet</i>	25	16	11
<i>Sabah</i>	72	49	35
<i>Tercüman</i>	23	16	10
<i>Zaman</i>	34	22	-
<i>Yeni Şafak</i>	5	1	4
Toplam	214	135	67

vermesi, **İzmir'in ... ilçesini yasa boğdu. ... Mahallesi ... Sokak ... numarada oturan inşaat işçisi baba ... ile tarım işçisi anne ...**, önceki gün dokuz yaşındaki ... ve üç yaşındaki ...'i büyük oğulları ...'e emanet ederek alışverişe çıktı. Kardeşleriyle evlerinin arka bahçesinde oyun oynayan ..., "Ben biraz daha oynayacağım, siz gidin" diyerek iki çocuğu eve gönderdi. Eve gelmeyen ağabeylerini merak edip bahçeye çıkan kardeşler, ...'in erik ağacına asılı cesediyle karşılaştı. Küçük çocukların haber verdiği dayılarının yardımıyla ... Devlet Hastanesi'ne kaldırılan ...'in hayatını kaybetmişti. *'Derslerinde çok başarılıydı'* Hastaneye koşan ... çifti sinir krizi geçirirken, baba ..., "İntihar etmesi için hiçbir sebep yoktu. Derslerinde çok başarılıydı" diye gözyaşı döktü. Cumhuriyet Savcılığı'nca otopsi için İzmir Adli Tıp Kurumu'na gönderilen ...'in cenazesi, dün buradan alınarak toprağa verildi. ...'in okuduğu ... İlköğretim Okulu 5- A sınıfında dün ders yapılmadı (*Radikal Gazetesi*, 22.02.2005).

Örnek 6:

Ayrılık cinneti üç can aldı. Aylardır barışmaya çalıştığı eşi tarafından bir kez daha

reddedilen adam silahına sarıldı. Eşi ile kayınvalidesini öldürüp, intihar etti. **Kocaeli'nin ... ilçesine bağlı ... beldesinde oturan ...** kendisini terk eden eşi tarafından bir kez daha reddedilince hem eşi ile kayınvalidesinin hem de kendi canına kıydı. Birbirleriyle ikinci evliliklerini yapan ... **ve ...**, şiddetli geçimsizlik yüzünden yaklaşık bir sene önce ayrı yaşamaya başladı. Boşanma davası sonuçlanma aşamasına gelirken ... bu arada sürekli olarak kendisiyle iki kez evlenen eşini yeniden birleşmeye ikna etmeye çalıştı. **Önlerini Kesti** Her seferinde reddedilen ve tek çocuğunun annesi olan eşini tehdit ettiği öne sürülen ..., önceki akşam **eşi ile kayınvalidesi ...**'i evlerine gittikleri sırada takip ederek boş bir arazide önlerine çıktı. Gece saat 22.00 sıralarında ... Mahallesi ... Caddesi üzerindeki arazide meydana gelen olayda ..., eşi ile tartışmaya başladı. **Oğulları Olanlara İnanamadı** 50 yaşındaki ...'den bir kez daha red cevabı alınca cinnet geçiren adam yanında taşıdığı tabancayla eşi ve kayınvalidesinin kafalarına birer el ateş etti. ..., kalan kurşunu da kendi kafasına sıktı. Ağır yaralanan ..., çevredeki kişiler tarafından çağrılan ambulansla Anadolu Sağlık Merkezi'ne kaldırılırken yolda hayatını kaybetti. Olayın ardından annesi, anneannesi ve babasının **ölüm haberini alan 23 yaşındaki ...** ise gözyaşlarına boğuldu (*Sabah Gazetesi*, 13.06.2005).

Örnek 7 (yerel basından):

4. kattan atlayan kişi hayatını kaybetti. ... mahallesi ... C Blok'ta oturan C.Y. psikolojik rahatsızlığı olduğu iddia edilen şahıs balkondan atlayarak intihar etti. 2 çocuk babası olan şahsın 4 yıl önce de gene bir intihar girişiminde bulunduğu ifade edildi (*Eshaber*, 18/07/2006).

İntihar konulu bir haberde fotoğrafın etik dışı kullanımına değişik bir örnek ise şöyledir (Örnek 7, yerel basından):

Liseli genç intihar etti

Samsun'da lise öğrencisi kendini asarak intihar etti. Edinilen bilgiye göre, ... Mahalle-

si'nde, lise 2. sınıf öğrencisi ... S. (17), evde kalorifer borusuna bağladığı ipe kendini asarak intihar etti. Olayla ilgili soruşturma sürüyor (*Samsun Haber*, 10.05.2006).

İntihar ya da İntihar Girişimi Konulu Haberlerde Kullanılan Dilde Etik Sorunlar

İntihar ve intihar girişim konulu haberlerde kullanılan dilde de uyulması gereken etik kurallar bulunmaktadır. Özellikle dikkat edilmesi gereken konulardan biri bu tarz haberlerde başlıkta intihar kelimesine yer verilmemesi, ayrıca metin içinde de "intihar etti" yerine "intihar ederek öldü" denmesidir. Yapılan araştırmalara göre intihar genellikle psikiyatrik bir hastalığı olan ya da ruhsal sorunların sonucunda gözlemlenmektedir. Bu psikiyatrik olayların tedavi edilebilir bir hastalık olduğu anlatılmalıdır. İntihar eden kişinin yakınlarının "Bir sorunu yoktu" türünde ifadelerle haberde kullanılmamalıdır. İntiharın çözüm yolu olarak sunulması, gizemleştirilerek aktarılması intiharın psikiyatrik rahatsızlık veya ruhsal sorunlarla bağlantısının kopmasına yol açmaktadır. Haber metinlerinin bu şekilde sunulmasından özenle kaçınılması önerilmektedir (örnek olarak *Reporting Suicide and Mental Illness* kitapçığı için bkz.: <http://www.mindframe-media.info/read/index.php>).

Araştırma için derlenen haberler bu açıdan incelendiğinde 2005 yılında sözü geçen günlük gazetelerde yayımlanan toplam 214 haberin 49'unda (%22) intihar bir çözüm yolu olarak sunulmaktadır; benzer şekilde 214 haberin 100'ünde (%46) intihar ediminin romantize edilerek veya kişinin kahramanlaştırılarak aktarılmaktadır. Toplam 214 haberin 20'sinde (%93) intihar ediminin gizemleştirildiği görülmektedir (bkz Tablo 4).

Örnek 8:

Bali'deki bombalar intihar saldırısı

Endonezya'nın turistik Bali adasında üç kalabalık restoranda onlarca kişinin ölümüne yol açan bombalı saldırıları, intihar bombacılarının

Tablo 4. 2005 yılında yayımlanan *Radikal*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Sabah*, *Tercüman*, *Zaman* ve *Yeni Şafak* gazetelerinde intihar konulu haberlerde intiharın çözüm olarak sunulduğu, intihar ediminin romantize edilerek veya kişinin kahramanlaştırılarak yüceltildiği ve intihar ediminin gizemleştirildiği haberlerin sayısal dağılımı.

Gazetenin Adı	Toplam haber sayısı	İntiharın çözüm yolu olarak sunulduğu haber sayısı	İntihar ediminin romantize edilerek veya kişinin kahramanlaştırılarak yüceltildiği haber sayısı	İntihar ediminin gizemleştirildiği haber sayısı
<i>Radikal</i>	26	-	13	3
<i>Cumhuriyet</i>	29	8	12	7
<i>Milliyet</i>	25	5	16	1
<i>Sabah</i>	72	14	33	7
<i>Tercüman</i>	23	10	16	2
<i>Zaman</i>	34	11	9	-
<i>Yeni Şafak</i>	5	1	1	-
Toplam	214	49	100	20

düzenlediği belirlendi. Anti-terör grubunun yetkililerinden general Ansyad Mbai AP'ye yaptığı açıklamada, bombacıların, parçalanmış cesetlerini gördüğünü belirtti. General Mbai, 2 Malezyalı teröristin, saldırıların arkasında olduğundan kuşkulandıklarını kaydetti. Endonezya Devlet Başkanı Susilo Bambang Yudhoyono, saldırıları intihar bombacılarının düzenlediğini söyledi. Yudhoyono, "Yaptığımız incelemeler, saldırıların intihar bombacıları tarafından düzenlendiğini gösteriyor. Onlar araç değil, kendi vücutlarını kullandılar" dedi. *Bombacı kayıttan çıktı* Associated Press'in ele geçirdiği görüntülerde, intihar eylemcisi, patlamadan hemen önce, bir kafeye girerken görülüyor. **Üzerinde siyah bir tişört bulunan saldırgan, mum ışığında yemek yiyen turistlerin arasından geçiyor. Patlamadan birkaç saniye önce eylemcinin görüntüsü kaybolurken, patlamanın**

olmasıyla birlikte turistlerin çığlıkları duyuluyor (*Yeni Şafak Gazetesi*, 3.10.2005)

Örnek 9:

İtalya'nın Padova kentinde, Romeo ve Juliet hikâyesi... Kalp krizinin ardından komaya giren karısının başucunda dört ay bekleyen 70 yaşındaki emekli, sonunda umudunu yitirdi ve canına kıydı. İntiharın üzerinden bir gün geçmeden, eşi kendine geldi ve hemen kocasını sordu. William Shakespeare'in ünlü eserinde Romeo'nun, Juliet'in öldüğünü sanarak canına kıydığı Verona kenti, Padova'nın 60 km kuzeyinde yer almaktadır (*Radikal Gazetesi*, 23.01.2005).

Örnek 10:

Öğretmeni ve kendini vurdu

Öğrencilerin gözü önünde dehşet yaşandı

ADANA (Cumhuriyet Bürosu) - **Sevdiği öğretmenden karşılık göremeyen genç, önce öğretmeni, sonra kendini vurdu.** ... İlköğretim Okulu'nda meydana gelen olaydan sonra komaya giren **genç âşık** Devlet Hastanesi'nde, olayı hafif yarayla atlattığı belirlenen öğretmen ise ÇÜ Tıp Fakültesi Balcı Hastanesi'nde tedavi altına alındı. Görgü tanıklarının ifadelerine göre sabah saat 09.35 sıralarında ... Mahallesi'ndeki ... İlköğretim Okulu'na gelen M.G. adlı genç, daha önce bir İngilizce kursunda tanıştığı İngilizce Öğretmeni Ş.K 'yi görmek istedi. M.G. ile Ş.K. öğrencilerin büyük çoğunluğunun teneffüste olduğu sırada koridor da bir araya geldi. Görüşme sırasında belindeki tabancayı çeken genç, öğretmene doğru ateş etmeye başladı. **Vurulan öğretmen yere yığılınca, öğretmenin öldüğünü sanan M.G. bu kez tabancayı başına dayayarak ateşledi.** Tabancadan çıkan kurşunla hafif yaralanan İngilizce Öğretmeni Ş.K.,ÇÜ Tıp Fakültesi Hastanesi'nde tedavi altına alınırken M.G'nin durumunun ağır olduğu öğrenildi. Okulda yaşanan dehşet verici olaydan sonra bir açıklama yapan Eğitim-Sen Adana Şube Başkanı Güven Burma, "Bu, eğitimde ve toplumda

kanayan bir yaranın göstergesidir" diye konuştu (Cumhuriyet Gazetesi, 22.03.2005).

Örnek 11:

Yokluğuyla baş edemedi Şehit olan sevgilisinin ölüm acısıyla başa çıkamayan ... Hemşire de ölümü seçti. **Erzurum ... Araştırma Hastanesi ... Bölümü'nde çalışan ve bir ay önce sevgilisini helikopter kazasında kaybeden hemşire ... ablasının evinde yaşamına son verdi.** İki sevgiliyi ayıran kaza geçen ayın sonunda 31 Temmuzda meydana geldi. Antalya'nın Kumluca ilçesine bağlı Adrasan mevkiinde düşen helikopterde ikisi başçavuş, ikisi yüzbaşı olmak üzere dört sahil güvenlik personeli şehit oldu.

SEVDİĞİNİN ÖLÜM HABERİNİ ALDI

Düşen sahil güvenlik helikopterini kullanan Astsubay Başçavuş ...'ın ölüm haberi ailesinin yanı sıra sevgilisi hemşire ...'i de yasa boğdu. Balıkesir Devlet Hastanesi'nde görev yapan genç hemşire kazanın ardından izne çıktı. Ailesi de genç kızın içinde bulunduğu durumu anlatması için bir süreliğine Balıkesir'den uzaklaşmasını istedi. Bir hafta önce Erzurum'da bulunan ablası ...'un yanına giden genç hemşire, dört gün önce de Erzurum ... Araştırma Hastanesi ... Servisi'nde göreve başladı. Ancak bir türlü sevdiği gencin ölümünü kabullenemeyen ..., önceki gün sabah saatlerinde ablasının evinde şırınga ile koluna ilaç enjekte ederek hayatına son verdi. Genç kızın eniştesi ..., baldızı ...'in ablası ile birlikte sabah namazını kıldığını belirterek, "Ablası ile birlikte namaz kıldıktan sonra odasına çekildi. Daha sonra sabah kahvaltıya çağırılmak için eşim yanına çıktığında önce oturuyor sanmış. Sonra kolundan kan geldiğini görünce acil servisi aradık. Eve gelen görevliler öldüğünü tespit ettiler" dedi. **"AİLELERİ DE BİLİYORDU"** ..., genç kızın bir hafta önce yanlarına geldiğini anlattı, "Acılarını unutmaya, normal hayata ayak uydurmaya çalışıyordu. Buraya gelme nedeni de buydu. Ancak ...'ı unutamadı. Birkaç ay içinde evlenmeyi düşünüyorlardı" diye konuştu (Sabah Gazetesi, 25.08.2005)

Örnek 12 (yerel basından):

Eski adı SSK Giresun Hastanesi olan şimdinin Kale Devlet Hastanesi'nde tedavi gören bir kişi, bu akşam saatlerinde 2. kattan atlayarak intihar etti. Edinilen bilgiye göre, Tayyaredüzü Mahallesi'nde bulunan hastanenin 2. katında bulunan koroner yoğun bakım servisinde tedavi gören ... **(73) henüz belirlenemeyen bir nedenden dolayı kendisini pencereden aşağıya attı.** Olayda ağır yaralanan ..., kaldırıldığı hastanenin acil servisinde tüm müdahalelere rağmen kurtarılamayarak hayatını kaybetti. Olayla ilgili soruşturmanın sürdürüldüğü bildirildi. (Gazete 28, 01.06.2005, <http://www.gazete28.com/ara.php>)

Örnek 13 (yerel basından):

... ilçesi, ... Beldesi, ... mahallesinde oturmakta olan genç bir kız canına kıydı. Edinilen bilgilere göre 17 yaşındaki ... G. adındaki genç kız evde kimselerin olmadığı esnada, tüfeği başına dayayarak intihar etti. **Genç kızın intihar nedeni anlaşılmamış olup,** sadece yazılı olarak bıraktığı kağıtta "ölümünden kimse sorumlu değildir" notu bulundu. Olayla ilgili soruşturma sürüyor. (Gazete28, 13.10.2005, <http://www.gazete28.com/detay.php?id=2035>)

Örnek 14 (yerel basından):

ÖĞRETMEN İNTİHAR ETTİ. Girdiği bunalım sonucu önceki gün İstanbul'da Boğaziçi Köprüsü'nden atlayarak intihar eden ... Üniversitesi Öğretim Görevlisi ..., 24 Kasım Öğretmenler Günü'nde memleketi Giresun'un Görele İlçesi'nde düzenlenen cenaze töreninden sonra gözyaşları arasında ebediyete uğurlandı. Yakınları sinir krizleri geçirdi. Dersane açacaktı Eşi ..., **"Ne olduğunu bilmiyoruz,** ancak konuyu aydınlatcağız" derken ...'ın gözü yaşlı annesi ... ise kızının ömrünü eğitime verdiğini, eğer hayatına son vermemiş olsaydı memleketi ... İlçesi'nde ücretsiz bir İngilizce kursu açmayı düşündüğünü söyledi. Cenazeye mesai arkadaşları da katıldı. Önceki gün Boğaziçi Köprüsü'nden atlayarak intihar eden ... (50) için

memleketi ... İlçesi ... Köyü'nde yapılan cenaze törenine ailesi, yakınları ve sevenleri katıldı. 24 Kasım Öğretmenler Günü'ne denk gelen cenaze töreni sırasında gözyaşlarına boğulan ...'ın yakınlarından bazıları bu acıya daha fazla dayanamayarak bayıldı. ...'ın cenazesi, Kuşçulu Köy Camisi'nde öğle namazını müteakiben kılınan cenaze namazının ardından aile kabristanlığında defnedildi. ...'ın **makine mühendisi eşi ... , eşinin herhangi bir sorunun olmadığını intiharına da bir anlam veremediklerini söyledi.** Eşinin akşam saat 19.00'da evden çıktığını, 20.30'da da intihar olayını öğrendiklerini belirten ..., "Ne olduysa bu bir buçuk saatlik arada oldu. Ne olduğunu bilmiyoruz, ancak konuyu aydınlatacağız" dedi. ...'ın gözü yaşlı annesi ... ise kızının ömrünü eğitime verdiğini, eğer hayatına son vermemiş olsaydı memleketi ... İlçesi'nde ücretsiz bir İngilizce kursu açmayı düşündüğünü söyledi. ... Üniversitesi İngilizce Bölümü Öğretim Görevlisi ..., henüz belirlenemeyen bir sebeple dün Boğaziçi Köprüsü'nden atlayarak hayatına son vermiş, cesedi de Üsküdar sahilinde bulunmuştu. (Gazete 28, 25.11.2005, <http://www.gazete28.com/detay.php?id=2186>)

İntihar ya da İntihar Girişimi Konulu Haberlerde Aktör Olarak Uzmanlara Yer Verilmemesi

Radikal, Cumhuriyet, Milliyet, Sabah, Tercüman, Zaman ve Yeni Şafak gazetelerinde 2005 yılında yayımlanan intihar ve/veya intihar girişimi konulu toplam 214 haberin 1'inde, başka bir deyişle %0.46'sinde intihar ve/veya intihar girişimi olaylarda uzman görüşüne yer verilmiştir (bkz. Tablo 5).

Örnek 15:

Yaşlılardaki 400 bin silah toplansın

60 yaşın üstündeki her yüz kişiden 19'unda 'erken bunama' teşhisi konulduğunu belirleyen Umut Vakfı, Türkiye'de 400 bin yaşlının elinde bulunan ruhsatlı silahın toplanmasını istiyor. ... Holding'in Genel koordinatörü olan emekli

Tablo 5. 2005 yılında yayımlanan *Radikal, Cumhuriyet, Milliyet, Sabah, Tercüman, Zaman ve Yeni Şafak* gazetelerinde intihar konulu haberlerde uzman görüşüne yer veren haberlerin sayısal dağılımı.

Gazetenin Adı	Toplam haber sayısı	Uzman görüş ve verilen haber sayısı
<i>Radikal</i>	26	-
<i>Cumhuriyet</i>	29	-
<i>Milliyet</i>	25	-
<i>Sabah</i>	72	-
<i>Tercüman</i>	23	-
<i>Zaman</i>	34	-
<i>Yeni Şafak</i>	5	1
Toplam	214	1

Emniyet Müdürü ...'ın eşini öldürdükten sonra intihar etmesi, yaşlıların silah kullanımını konusunu tartışmaya açtı. Umut Vakfı mütevellisi psikiyatrist Ayhan Akçan, Türkiye'deki silah ruhsatlarının yüzde 7'sinin 60 yaşın üstündeki yaşlılarda bulunduğunu, bunun da 400 bin silah anlamına geldiğini belirterek, "Yaptığımız araştırmada, yaşlıların yüzde 19'unda erken bunama tespit ettik" dedi. Bundan 7 yıl önce başlattıkları 'Yaşlıda silah' başlıklı araştırmanın hâlâ sürdüğünü anlatan psikiyatrist Ayhan Akçan, silahın sağlam kişilerde bulunması gerektiğinin altını çizerek, "Türkiye'deki silah ruhsatlarının yaklaşık yüzde 7'si, 60 yaş üzerindeki kişilerde bulunuyor. Bu da yaklaşık olarak 400 bin yaşlı insanda silah bulunduğu anlamına geliyor. Silah bulduran yaşlıların ruhsal ve akli durumu ne kadar sağlıklı diye tarama yaptık. Bu insanların yüzde 19'unda erken bunama tespit ettik. Yüzde 50'sinde tedavi gerektiren depresyon, üçte birinde de sıkıntı, gerginliğe giden anksiyete tespit ettik. Bu veriler bize gösterdi ki silah taşıyan üç yaşlıdan biri, her an silahla cinayet işleyebilir ve intihar edebilir" dedi. *'İlgililere bildirdik, sonuç ala-*

madık' Silah ruhsatı verirken üst yaş sınırı konması, 68 yaştan sonra her yıl muayene zorunluluğu getirilmesi gerektiğini ifade eden Umut Vakfı mütevellisi psikiyatrist Ayhan Akçan, "21 yaşın altındakilere silah verilmiyor ama üst sınır konmamış. Muayeneler normalde 5 yılda bir yapılıyor. Ve bu bir yaşlı için çok uzun bir süre. Bir de bu muayenelerin özel merkezlerde psikolojik testlerin zorunluluğu eşliğinde olmalı" diye konuştu. Akçan, araştırmaları sonucunda vardıkları yargıyı hem Emniyet Genel Müdürlüğü'ne hem de ilgili birimlere sunduklarını ancak henüz sonuç alamadıklarını da ifade etti (*Yeni Şafak Gazetesi*, 20.10.2005).

İntihar ya da İntihar Girişimi Konulu Haberlerde İntihar Riski Taşıyanların veya Yakınlarının Yardım İsteyebileceği Adres/ Telefon Bilgilerinin Verilmemesi

Radikal, Cumhuriyet, Milliyet, Sabah, Tercüman, Zaman ve Yeni Şafak gazetelerinde 2005 yılında yayımlanan intihar ve/veya intihar girişimi konulu toplam 214 haberin 8'inde bir başka deyişle %3,7'sinde intihar ve/veya intihar girişimi konulu haberde, haber sonunda yardım için iletişim bilgisi verilmektedir (bkz. Tablo 6)

Tablo 6. 2005 yılında yayımlanan *Radikal, Cumhuriyet, Milliyet, Sabah, Tercüman, Zaman ve Yeni Şafak* gazetelerinde intihar konulu haberlerde yardım için iletişim bilgisine yer veren haberlerin sayısal dağılımı.

Gazetenin Adı	Toplam haber sayısı	Haber sonunda yardım için iletişim bilgisi verilen haber sayısı
<i>Radikal</i>	26	2
<i>Cumhuriyet</i>	29	-
<i>Milliyet</i>	25	2
<i>Sabah</i>	72	3
<i>Tercüman</i>	23	-
<i>Zaman</i>	34	1
<i>Yeni Şafak</i>	5	-
Toplam	214	8

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'deki gerek ulusal gerekse yerel basında yer alan intihar ya da intihar girişimi konulu haberler incelendiğinde genel olarak bu alanda uyulması gereken etik kuralların hemen hemen hiçbirine uyulmadığını bu çalışmanın dışında başka bazı çalışmalar da göstermektedir. Örneğin Mustafa Çoban'ın medya ve intihar üzerine yaptığı çalışmada da (2004) benzer sonuçlar çıkmıştır. Çoban'ın, *Hürriyet, Milliyet, Sabah, Cumhuriyet, Radikal, Akşam, Posta, Güneş, Gözcü, Yeni Şafak, Yeni Asır, Zaman, Türkiye* ve *Takvim* gazetelerinin Ocak 2002 içerisinde yaptıkları yayımlarda intihar veya intihar girişimi konulu tüm haberleri, köşe yazıları, inceleme yazıları ve söyleşileri incelediği araştırmasının sonuçlarına göre büyük çoğunluğu intihar haberleri olan (%87) yayınlarda uzman görüşüne çok az yer verilmekte (%2.5); intihar yazılarının çoğu fotoğraflı yayımlanmakta (%61) ve intihar yazılarının yarısından fazlasında yaşam öyküsü bulunmaktadır (%52.9) (Çoban 2004: 23-32).

Ancak öte yandan Çoban'ın 2002 yalnızca bir ayında ulusal basından 14 gazetede toplam 840 intihar (girişimi) haberi varken (2004: 26); bu çalışma için yapılan haber taramasında 2005 yılının 12 ayındaki yayınların taranması sonucunda 7 ulusal gazetede toplam 214 haberle karşılaşmıştır. İlk bakışta göze çarpan intihar (girişimi) haberleri sayısındaki görece düşüşün rastlantısal mı olduğu, yoksa Türkiye medyasında intihar (girişimi) olaylarına yönelik olarak medya çalışanlarında hakikaten bir duyarlılık mı geliştiğini anlayabilmek için farklı boyutlardaki çalışmalara gereksinim bulunmaktadır.

Medya çalışanlarının intihar ya da intihar (girişimi) haberleri söz konusu olduğunda uymaları gereken etik kurallar ve konuyla ilgili olarak alınabilecek önlemlere değin öneriler ise ayrıca şu şekilde listelebilir:

1. Özellikle intihar riski taşıyan kişilerin bu haberlerden olumsuz etkilenecek haberi yapılan intihar ya da intihar girişimi olayını taklit edebile-

cekleri düşünülerek mümkün olduğu kadar az sayıda intihar haberi üretilmesi gerekmektedir.

2. İntihar olaylarının, intihara eğilimli kişileri olumsuz etkileyebildiği düşünülerek söz konusu olaylar haber yapıldığında medya organlarında ilgi çekici bir biçimde yayımlanmamasına dikkat edilmelidir.

3. İntihar ederek ölen ya da ölme girişiminde bulunan kişinin/kişilerin yakınlarını incitecek, acılarını artıracak tarzda haber yapılmamalıdır.

4. İntihar ya da intihar girişimi konulu haberlerde intihar yeri ve/veya yöntemine dair ayrıntıların verilmesi taklit (imitasyon/kopya/seri) intiharların ortaya çıkmasına sebep olduğu için bu konudaki haberlerde özellikle ayrıntılar üzerinde durulmamalıdır.

5. Haber metinlerinde, "intihar" kelimesi gerçekten gerekli olmayan tümcelerde kullanılmamalı; haber başlığında "intihar" sözcüğü mümkünse yer almamalı ve haber içinde de haberi okuyanlar içinde intihar riski taşıyanlara "intihar etmenin tek ölüm biçimi olmadığı"nın hatırlatılması amaçlı olarak "intihar etti" yerine "intihar ederek öldü" biçiminde ifadeler kullanılmalıdır.

6. İntihar ya da intihar girişimi konulu haberlerde kimlik bilgileri verilmemesine ve kişiye ait fotoğraf ya da konuyla ilgili görüntülerin yayımlanmasına dikkat edilmelidir.

7. İntihar konulu (dolaylı ya da dolaysız) haberlerde intiharı övücü, yüceltici, özendirici ya da romantize edici bir dilin kullanılmamasına önem verilmelidir.

8. İntihar konulu haberlerde "Bir problemi yoktu" tarzında ifadelerle intiharın anlaşılabilir, gizemselleştirilmesi (mistifiye edilmesi) ise toplumun zihinsel haritasında intiharın psikiyatrik rahatsızlık ya da ruhsal sorunlarla bağlantısının kopmasına sebep olduğu için haber metinlerinin bu şekilde yapılandırılmasından özenle kaçınılmalıdır.

9. İntihar konulu haber metinlerinin sonunda böyle durumlarda yardım istenebilecek kurumlarla ilgili (adres, telefon vs.) bilgi verilmelidir.

10. İntihar ya da intihar girişimi konulu haber metinleri içinde intihar davranışıyla ilgili olarak bilgilendirici uzman yorumlarına yer verilmelidir¹⁷.

11. Medya çalışanlarının konuyla ilgili olarak farkındalık düzeylerinin artırılmasına yönelik olarak düzenli bir biçimde eğitim seminerleri düzenlenmelidir.

12. Üniversitelerin İletişim Fakülteleri ders programlarında yer alan *etik* derslerinde veya *sağlık iletişimi* konulu derslerde, sağlıkla ilgili haberlerin sunumunda gerekli duyarlılığı geliştirmek amacıyla "medya ve bioetik" başlığı altında öğrenciye mesleğinde kendisine gerekli olacak olan kuramsal donanım kazandırılmaktadır.

17. Uzman yorumlarının dışında özellikle ruh sağlığı ile ilgili haberlerde haber metnin altında küçük bir sözlükçe verilerek okur bilgilendirilebilir. Ne yazık ki bu tarzda üretilmiş haberlere pek sık rastlanmamaktadır. Konuyla ilgili verebileceğim ve benim rastladığım nadir örneklerden biri muhabir Neşet Karadağ'a aittir. Karadağ'ın hazırladığı "Tecavüz mağduru G.S. tedavi edilecek" (*Hürriyet Gazetesi*, 18.04.2007) başlıklı haberde mağdurun veya yakınlarının fotoğrafının olmaması ve 11 yaşındaki mağdurun da, aile yakınlarının da isimleri, adresleri de dahil kimlik bilgilerinin hiçbirine haberde yer verilmemiş olması haber metnini etik bir çerçeveye oturtmuş. Ayrıca haberin içinde mağdurla ilgili psikiyatrik rapordan bahsedilirken raporda geçen "paranoid psikotik bozukluk" ve "paylaşılmış paranoid psikoz" terimleri için haberin hemen altına iki maddelik "Ne Nedir" başlığıyla bir sözlükçe konulmuş. Her ne kadar sözlükçede "paranoid psikotik bozukluk" "Zarar görme, tehdit edilme" şeklinde çokça eksik bir tanımlamayla yer almışsa da başında bu tarz haberlerde nadiren gösterilen bu duyarlılığın dikkat çekici olduğunu düşünüyorum. (Bu haberle ilgili kısa bir değerlendirme yazısı için bkz: Aygün Cengiz 2007.)

TEŞEKKÜR

Bu çalışmayı esinleyen "intihar edimini anlama gayretim" in nedeni 21 Şubat 1975'te, henüz 46 yaşındayken, ölümü seçen teyzem Hikmet Bal'ı anlama arzumdur. Konuyla ilgili olarak intihar olgusunu anlama çabalarım da desteklerini hiç esirgemeyen Prof.Dr. Işık Sayıl,

Prof.Dr. Oğuz Berksun ile Prof.Dr. Recep Akdur'a teşekkür ederim. Ayrıca, araştırmamda ismi geçen gazetelerdeki intihar (girişimi) haberlerinin taranmasında çalışmalarına yardımcı olan Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunu Tuğçe Bigeç'e de katkılarından dolayı teşekkür ederim.

KAYNAKLAR

Altun Ş, Sarıoğlu C (2006) Türk Popüler Tarihinde İlkler. İstanbul: Alfa Yayınları.

Artuk ME (2002) "Medyada Şiddet ve Özellikle İntihar Haberlerinin Sunumunun Toplum Üzerindeki Etkileri ve Bunun Önlenmesi". "Radyo ve Televizyonlarda Şiddet ve İntihar Haberlerinin Sunumunun Toplum Üzerindeki Etkileri" Sempozyumu. Ankara: Başbakanlık Basımevi.

Aygün Cengiz S (2006) "Ethical Failures in Suicide (and Suicide Attempts) News in Turkish Press". European Sociological Association Mass Media and Communications Research Network – Seminar on Current Research (3-5 Kasım 2006, Antalya).

Aygün Cengiz S (2007) "Hürriyet Gazetesi: Ruhsal Hastalık Konulu Haberlere Etik Açısından Olumlu Bir Örnek!". http://psikiyatri.net/psikiyatri_net, 19.04.2007

Bertrand CJ (2004) Medya Etiği (Çev.: Yazılmamış). Ankara: T.C. Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Yayınları.

Camus A (1983) Sisyphos Söyleni. Çev.: Tahsin Yücel. İstanbul: Adam Yayıncılık.

Cohen-Almagor R (2002) İfade, Medya ve Etik (Çev.: S. Nihat Şad). Ankara: Phoenix.

Çoban M (2004) Medya ve İntihar: İntihar Haberlerinin Medyada Yer Alış Biçimi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof.Dr. Işık Sayıl).

Durkheim É (1992) İntihar: Toplumbilimsel İnceleme. Çev.: Özer Ozankaya. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Dursun Ç (2004) Haberde "Gerçekliğin İnşa Edilmesi" Ne Demektir? Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi (Der.: Çiler Dursun) içinde. Ankara: Elips Yayın.

Dünya Sağlık Örgütü Dünya Ruh Sağlığı Raporu (2001) Ruh Sağlığı: Yeni Anlayış – Yeni Ümit. <http://195.142.135.65/who/bulten/turk/bulten5ruh-yili.HTM>, 05.06.06.

Ekinci A (Ed.) (2002) Medya Rehberi. Ankara: Sedef Yayınları.

Eskin M (2003) İntihar-Açıklama, Değerlendirme, Tedavi, Önleme. Ankara: Çizgi Tıp Yayınevi.

Fishman G, Weimann G (1997) "Motives to Commit Suicide: Statistical Versus Mass-Mediated Reality". Archives of Suicide Research, 3, 199-212.

Goethe JW (1996) Genç Werther'in Acıları. Çev.: Nihat Ülner. Ankara: Öteki.

Hall S (2005) "Haber Fotoğraflarının Belirleyici Özellikleri" (Çev.: Ali M. Bayraktaroğlu). İletişim Dergisi, 21, 245-263.

İskit S (1939) Matbuat Rejimleri. Ankara: İlk Matbaası.

Jamieson P, Hall Jamieson K, Romer D (2003) The Responsible Reporting of Suicide in Print Journalism. American Behavioral Scientist, Vol. 46, No. 12, August, 1643-1660.

Kochersberger RC (1988) "Survey of Suicide Photos Use by Newspapers in Three States". Newspaper Research Journal, Vol. 9, No. 4, Summer, 1-12.

Okay O (2008) Beşir Fuad –İlk Türk Pozitivist ve Natüralist. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Schmidtke A, Schaller S, Wasserman D 2005 "Seri İntiharlar ve Medya Gündeminde İntihar". Kriz Dergisi, cilt 13, Sayı 3, 33-36.

Sonneck G, Etzersdorfer E, Nagel-Kuess S (1994) "Imitative Suicide on the Viennese Subway". Social Science & Medicine, 38(3):453-457.

Stack S (2005) Suicide in the Media: A Quantitative Review of Studies Based on Nonfictional Stories. Suicide & Life – Threatening Behavior, Nisan, 35, 2, 121-133.

Sudak HS, Sudak DM (2005) The Media and Suicide. Academic Psychiatry, Kasım/Aralık, Vol.29, 5; 495-499.

Van Dijk TA (1988) News Analysis. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Zahl D, Hawton K (2004) "Media Influences on Suicidal Behaviour: An Interview Study of Young People". Behavioural and Cognitive Psychotherapy, 32, 189-198.